

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Доц. Лукаш О.А., студентка гр. М-01 Мироненко Ю.Л.

Дослідження питання фінансування екологічних заходів є однією з найактуальніших та фундаментальних проблем сьогодення, без вирішення яких неможливе повноцінне функціонування всієї державної системи фінансів.

Фінансування здійснюється шляхом виділення державою коштів на проведення природоохоронних заходів, виконання програм зі зниження ресурсоспоживання, утримання контролюючих стан охорони навколишнього середовища органів влади, на соціальні, екологічні потреби та інше.

Згідно Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» встановлено, що в Україні фінансування заходів щодо охорони навколишнього природного середовища здійснюється за рахунок Державного бюджету України, республіканського бюджету Автономної Республіки Крим та місцевих бюджетів, коштів підприємств, установ та організацій, фондів охорони навколишнього природного середовища, добровільних внесків та інших коштів.

Досвід свідчить про те, що екологічне питання є відкритим та потребує додаткового залучення інвестицій. На відміну від інших країн, в Україні витрати на охорону навколишнього середовища знаходяться на досить низькому рівні, так, наприклад у 2010 році вони склали 0,2% (в % до ВВП), тоді як в Німеччині – 0,5%, в Данії – 0,5%, в Росії – 0,9%, у Франції – 0,9%, в Чехії – 1,9%, в Болгарії – 2,1%, в Нідерландах – 0,8%, у Великобританії – 1,0%.

За 2011 р. на охорону навколишнього природного середовища підприємствами, організаціями та установами було витрачено 13,1 млрд. грн., з яких 79% (10,4 млрд. грн.) – поточні витрати на охорону природи, пов'язані з експлуатацією і обслуговуванням засобів природоохоронного призначення, 17% (2,2 млрд. грн.) – інвестиції в основний капітал, направлені на будівництво і реконструкцію природоохоронних об'єктів, придбання обладнання для реалізації заходів екологічного спрямування і 4% (0,5 млрд. грн.) – витрати на капітальний ремонт природоохоронного обладнання. За рахунок коштів Державного та місцевих бюджетів було освоєно 18,2% капітальних інвестицій і здійснено 3,6% поточних витрат, а основним джерелом фінансування витрат на охорону довкілля були власні кошти підприємств – відповідно 77,7% і 96,3%.

Протягом 2011 р. підприємствам, організаціям, установам за забруднення навколишнього природного середовища і порушення природоохоронного законодавства було пред'явлено екологічних платежів на

загальну суму 1508,7 млн. грн., з них 52,7% (795,9 млн. грн.) – збори за викиди в атмосферне повітря від стаціонарних та пересувних джерел, 31,3% (471,6 млн. грн.) – збори за розміщення відходів та 6,2% (93,7 млн. грн.) – збори за скиди забруднювальних речовин у водойми. На позови про відшкодування збитків і втрат, заподіяних в результаті порушення природоохоронного законодавства, та штрафи за адміністративні правопорушення у сфері охорони природи припадає відповідно 9,5% (143,1 млн. грн.) та 0,3% (4,4 млн. грн.) екологічних платежів.

Підприємствами, організаціями, установами країни було фактично сплачено протягом 2011 р. 1229,7 млн. грн. зборів за забруднення навколишнього природного середовища (з урахуванням погашення заборгованості за попередні роки), а також 3,4 млн. грн. штрафів за адміністративні правопорушення у галузі охорони природи та 7,6 млн. грн. позовів про відшкодування збитків і втрат у результаті порушення природоохоронного законодавства.

Таким чином в Україні, як і в багатьох країнах Центральної і Східної Європи зберігаються несприятливі умови для фінансування природоохоронної діяльності і, особливо, інвестицій в сферу охорони навколишнього середовища. До головних несприятливих факторів можна віднести: зменшення уваги громадських організацій і населення до екологічної проблематики; недостатня політична підтримка природоохоронної діяльності з боку законодавчих і виконавчих органів влади; недопустимо висока вартість кредитних ресурсів; важкий фінансовий стан більшості підприємств базових галузей промисловості, ускладнений хронічними неплатежами; недосконалість природоохоронного законодавства, слабкість адміністративної системи.

Усунувши несприятливі чинники, Україна зможе прискорити надходження грошових коштів на фінансування охорони навколишнього середовища.

Отже, фінансування охорони навколишнього середовища є одним із найважливіших напрямів вкладення інвестицій. В умовах сьогодення, коли явне фінансування держави на охорону навколишнього середовища є досить мізерним, основними шляхами вирішення проблем захисту довкілля є залучення приватних інвестицій, створивши ситуацію, де підприємець буде зацікавлений в забезпеченні чистого екологічного фону навколишнього середовища. Законодавчі та виконавчі органи влади повинні стимулювати інвесторів за рахунок вдосконалення природоохоронного законодавства, зниження вартості кредитних ресурсів, забезпечення інформаційної прозорості та широкого спектру дій.

Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О. Ф. (м. Суми, 24–26 квітня 2013 р.): у 4 т. / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : Сумський державний університет, 2013. – Т. 3. – С. 37-39.